

המקור בפרשה: אמר אל הכהנים וכו' לנפש לא יטמא (כא א)

מסביב לשולחן

עורך - הרב שלמה רוזנשטיין

עלון שבועי לבני הישיבות סביב נושא מהפרשה בעיון בהלכה באגדה ובמוסר

משולחן גבוה

הרב מאיר שולביץ

עיקרי הענין

דיני הכהנים

א [מקור העניין. (כא-א) וַיֹּאמֶר יְקֹנֶק אֶל מֹשֶׁה אָמַר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אֶהֱרֹן וְאֶמְרָתְ אֲלֵהֶם לִנְפֹשׁ לֹא יִטְמָא בְּעִמּוּיוֹ: וברש"י כ' אמר אל הכהנים - אמור ואמרת, הזהיר גדולים על הקטנים: ובפרשה זו נכללו הרבה רוב הדינים שהכהנים צריכים להזהר בהם. וראה כאן **בחזקוני** דכתב 'אמר אל הכהנים אחר שהזהיר את ישראל להיות קדושים הזהיר את הכהנים לשמור עצמם מן הטומאה לפי שהם משרתיו ובני ביתו וביום שהוקם את המשכן נאמרה פרשה זו משום שבו ביום הוזקקו לעבודה'. וגם נכלל בפרשת זו מצות וקדשתו שזו אזהרה לבני ישראל שיקדשו את הכהנים.

ב [להכניס עצמו לס"ט ברה"ר. הנה בפסוק כאן לנפש לא יטמא בעמיו, יש לעיין האם מותר לכהן לנגוע בספק טומאת מת ברה"ר, שהרי לא יהיה טמא, וא"כ לא עבר על הלאו, או שלכתחילה אסור לו להכניס עצמו לכך. ובמנחת חינוך מצוה רסג נסתפק בזה וכתב: וכן להיפך בס"ט ברה"ר דטהור לגמרי כי הוא גזה"כ לקצת שיטות דגמרין ג"כ מסוטה אי נימא כיון דהוא טהור גמור מותר לטמאות עצמו לכתחילה בס' מת ברה"ר כמו כל ספיקא דרבנן לקולא או נימא אף שהוא טהור מ"מ לענין הלאו הרי הוא כשאר איסורין וסד"א לחומרא. והנה לכאורה כאן גבי כהנים הוציאה התורה הלאו בלשון יטמא אם כן אפשר ברשות היחיד כיון דהוא טמא עובר ולפ"ז ברשות הרבים מותר לכתחלה כי הוא טהור ואפשר דייק מתחלת המקרא לנפש דוקא ודאי לא יטמא אבל ס' אינו בכלל וכה"ג בסוטה גבי רומיא דר"ג. עכ"ד. - אמנם ראיתי דברי התו"ט בספר ד"ח ע"ד הרא"ש בהל' טומאה סי' ח' אות כח, לא ראיתי להאחרונים שהאריכו בכל אלו ולא ראיתי להלאות אותי ואת הבאים אחרי שחשבתי שטעמם ונימוקם שהשמיטו לכל החילוקים לפי שאין הכהנים מדקדקים להקל לאל להחמיר ובמעט מן הדברים שיש לחשוב שמביא את הטומאה מיד הם פורשים ויוצאים דכהנים זריזין הן בכל כיו"ב. עכ"ל ולפ"ז לכאורה אף בכל ספק שיש להקל לא יכניסו את עצמם.

ג אשת כהן מעוברת מותר להיכנס באוהל המת. בפסוק בפרשתנו לנפש לא יטמא בעמיו, ע"י בש"ך (י"ד סי' שע"א סק"א) דהביא בשם הרוקח דאשת כהן מעוברת מותרת להכנס לאהל המת דהוי ספק ספיקא ספק נקבה וספק נפל, ולכאור' צ"ע דקי"ל עובר ירך אמו הוא והרי היא לא מוזהרת על הטומאה דבני אהרן ולא בנות אהרן ולמה הוצרך לספק ספיקא. בשו"ת חת"ס (י"ד סי' שנ"ד) וכתב, דמשום חומרא דכהונה חשש הרוקח לדעה שעובר אינו ירך אמו, ולכן כתב הטעם משום ספק ספיקא, אבל באמת מעיקר דינא ל"צ לזה, דהיא אינה מוזהרת בטומאת מת. וע"ע במשנה ברורה סימן שמ"ג כתב בשם הנת"ב חיים, דאיירי דוקא בקרבו ימיה ללדת. עוד י"ל דעובר במעי אמו למרות שאמו היא נקבה אך הוא יש לו דין של זכר והרי העובר מתייחס אחר אביו שהוא זכר וגם כהן וממילא גם העובר הוי כהן והוא דהוי זר צ"ל דלגבי אכילת תרומה כיון שהוא במעי אמו עשו אותו לדין זה כמו זר אבל מ"מ הוא מתייחס אחר אביו הכהן וחשיב זרע אהרן ולכן אי לאו ס"ס היה אסור ליכנס באהל המת ולטמא את העובר שהוא כהן זכר.

ד האם לכהן מותר לעבור ניתוח קיצור קיבה. צ"ע אם לכהן יהיה מותר לעבור ניתוח קיצור קיבה במקום שאין זה פיקול"ג אצלו, דהרי מטמא עצמו בידים (באוהל) לאבר שכורתים ממנו ואסור לכהן להיטמאות אפילו לאבר אדם מן החי (בכזית). אמנם באמת נראה דמכיון שקיבה אין בה עצם, וממילא בשר מן החי לבד אינו מטמא רק אבר מן החי, כמבואר ברמב"ם פ"ב מטומת מת ה"ב.

ה דיני הכהנים הנמצאים בל"ג בעומר במירון - אף במקומות שסדרו שיהיו מותרים לכהנים, כמובן, חייבים להשים ליבם שאין רצף של אנשים צמודים זה לזה המעבירים טומאה בגופם ע"י אוהל על אחד הקברים. וע"כ ברור שגם המקילים הסוברים שבקטע שבין גשר הכהנים למרפסת הכהנים אין צורך לחשוש לקברים ומותר לכהנים לעבור שם כל זה במשך השנה אבל בל"ג בעומר מכיון שיש עומס, ויש רצף אנושי המעביר טומאת כהנים למרפסת הכהנים מציון התנא רשב"י זיע"א,

מדין שר התורה

רבינו הגר"ח

קניבסקי שליט"א

כהן שנטמא לאביו אם יכול להטמא למתים אחרים

שאלה: כהן שמת אביו שנטמא לאביו, ויש באותו חדר מתים נוספים, כיצד ינהג?

תשובה: במסכת נזיר (דף מ"ב ע"ב) מצינו מחלוקת כשנטמא לאביו, אם מותר כבר להיטמא לשאר מתים, מ"מ באותה טומאה עצמה שנטמא לאביו משמע שכו"ע מודים שמוטר ונחלקו רק בטומאה אחרת, מ"מ הרי כתוב ברמב"ם (פ"ב מהלכות אבל הט"ו) שיקברו כהן בצד ביה"ק כדי שלא יצטרך בנו להיטמא לאחרים, אף שזו אותה טומאה, משמע דלכתחילה אם אפשר ימנע גם באותה טומאה עצמה, אבל זה רק לכתחילה.

מדורות העכו"ם - כהן שקנה דירה מגוי

שאלה: כהן קנה דירה מגוי, וכשהגיע מהחנותה לגור בדירה נזכר כי הרי זה מדורות העכו"ם, כיצד ינהג?

תשובה: הנה בפתחי תשובה (י"ד סימן שס"ט סק"ה) הביא מחלוקת אם טומאת ארץ העמים נוהג בזמן הזה, והדאה לי הרב שליט"א הג"ה שלו בשו"ע שם וז"ל: נראה ראייה לדעת השב"י, מתוס' פסחים (ט' א' ד"ה כל) גבי מדורות עכו"ם, ולפ"ז צריכין כהנים שבא"י ליהזר בזה"ז גם ממדורות עכו"ם, ואולי בזמנינו שכולם טמאים גם בא"י הוי כחול, וצ"ע, עכ"ל הרב (ושוב נדפס בס' שיח השדה ח"ג עמ' ר"ח). אלא שיתכן שהרי אם נחרב ובנוהו מחדש אין איסור, אף שאולי עדיין יש במקומו נפל, אלא כיון שאינו "מדורות עכו"ם" לא גזרו, והכי נמי במכר ועתה הבית של ישראל אפשר שלא גזרו.

שאלה: לשון הרמב"ם פ"א מהל' טומאת מת ה"ז, "מקום ששכנו בו גוים בא"י ה"ז מטמא כארץ העמים", ולשונו "ששכנו" משמע אף שעתה אינו שם.

תשובה: זה כשלא נכנס עדיין ישראל לגור שם כבעה"ב.

כהן שנקטעה לו אצבע שבידו

שאלה: כהן שנקטעה לו אצבע שבידו, אם מותר לחברה, שהרי יטמא עי"ז (עיין נודע ביהודה תנינא י"ד סי' ר"ט שגם אבריו של עצמו מטמאין).

תשובה: דיברו על זה פעם, ודנו שאם אפשר לחברה אינו מת ועל פי זה תירצו קושיית התוספות (ב"מ דף ק"ד ע"ב) איך נטמא אליהו למת, כי יש לומר שע"ז שיוכל להחיותו אינו מטמא, אבל למעשה צ"ע. (דרך שיחה)

הגאון רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א

ראש ישיבת מחזה אברהם חוג חת"ס

בענין טומאת אליהו לתחיית בן הצרפית

בדין היתר הטומאה לאליהו שהוא כהן, לבן הצרפית שיצאה נשמתו, להחיותו, כתבו התוס' בב"מ דף קיד: דהתם היה ברור לו שיחייהו ואיכא פקוח נפש בדבר, וזה חידוש גדול דאיכא דינא דפקוח נפש להחיות את אלו שכבר מתו ועברו מן העולם, ולכאורה לפי זה היה מקום לחייב את כל האמוראים והתנאים שהיו יכולים להחיות מתים שיחיו אותם מדין פקוח נפש, וזה דבר שאין הדעת סובלו.

ובאמת בשו"ת אגרות משה, נקט בפשיטות דכוונת רבותינו בעלי התוס' היא לפקוח נפשה של האם ולא של הילד, דכלפי הילד שכבר מת ליכא דינא דפקוח נפש להחיותו ורק כלפי האם יש חוב להצילה מסכנה על ידי החייתת הילד. אך לקושטא דמילתא אין זה במשמע מסתימת דברי התוס' דבפקוח נפש דידה איירינן, דפשטות הדברים היא דקאי על פקוח נפשו של הילד עצמו.

ושמא יתכן לומר, דבודאי ליכא חיובא דהצלה על ידי שם או שאר מופתים שלא כדרך הטבע, אלא במעשים ובפעולות טבעיות, ושאיני הכא דעדיין היה ניתן להחיותו על ידי פעולות שדומות למעשים טבעיים, וכפי שאכן עשה אליהו, שהחיה אותו על ידי שגחן עליו ונשם אל קרבו ושב לתחיה. ואע"ג דכבר היה בגדר מת מעיקר הדין והתחיה היא בגדר נס, מכל מקום הנס נעשה על ידי מעשה שהוא מולבש בדרך הטבע ובכה"ג עדיין יש מקום לחייב למיעבד הכי, ועדיין הדבר צריך תלמוד.

והנה יש להוסיף דבשו"ת חת"ס יור"ד סי' של"ח הביא בשם המורה נבוכים שני שיטות בדבר, יש סוברים דבן השונמית היה תחית המתים ממש ובבן הצרפית היה רק הפסקת הנשימה בלבד, אבל לא היתה מיתה ממש, אבל יש שחולקים וסוברים דגבי בן הצרפית היתה מיתה ממש. ובאמת בשיטה מקובצת בב"מ שם הביא מרבינו פרץ שלא היתה שם מיתה ממש, עיי"ש. אמנם מתוס' דילן משמע להדיא דהיתה מיתה בפועל.

אלא דיש לתמוה בדעת התוס', אמאי נקט בדבריהם דהיה ברור לו לאליהו שיחייהו, והרי בפקוח נפש שרינן למידחי לאיסור שבת והוא הדין נמי לשאר איסורים אפילו במקום ספק פקוח נפש, או ספק הצלה, ומהיכי תיתי ניבעי הכא דלהוי דוקא הצלה ודאית, וכן תמה בשו"ת חיים שאל סי' מ"ג.

והיה נראה לומר, דבודאי בהצלת אדם חי שלא ימות שרינן אפילו במקום ספק, אבל להשיב אדם לתחיה לא שרינן אלא במקום ודאי ולא במקום ספק, דהאי קרא דוחי בהם דמינה ילפינן אפילו במקום ספק איירי בחי ולא במת, והא דשרינן למיעבד איסורים בכדי להשיב האדם לתחיה, הוא משום ילפותא דחלל עליו כדי שישמור שבתות הרבה, והאי טעמא לא מהני אלא במקום ודאי ולא במקום ספק. [ולפי זה הצלת עובר דלהרמב"ן הוא מדין חלל עליו שבת אחת, בעינן נמי דוקא הצלה ודאית ולא הצלת ספק, ויל"ע בזה]. ואחר כך מצאתי בדברי הנצי"ב בהעמק שאלה. שו"ר מה שכתב בזה בשו"ע הרב, בקו"א סי' ש"ו, וראה בדברינו בשביבי אש עה"ת בפר' תשא, ואכמ"ל.

ובדברי רבינו בחיי בפרשת פינחס מצינו ישוב אחר להיתר טומאתו של אליהו הנביא לבן הצרפית, דילד זה היה בן גויה ודינו כגוי לכל דבר, וגוי אינו מטמא, דאתם קרוים אדם ולא עכו"ם, עכ"ד. ולכאורה צריך לחדש בדעתו דאיהו אית ליה דגוי נתמעט אף מטומאת מגע ולא רק מטומאת אהל, דבההיא עובדא דהתם משמע לכאורה דהיה מגע בגופו של הילד ולא רק טומאת אהל, ודו"ק.

ובעיקר התמיהה, היה נראה לענ"ד לדון ולומר דאפילו אי גימא דליכא חיובא דהחיית מתים, מ"מ מצוה איכא ומצד המצוה קיומית שבדבר נמי סגי למידחי איסור טומאה, והא דמצינו לענין דחיית פיקוח נפש בשבת בתוס' נדה דף מד: בזה, ואכמ"ל בזה.

(שביבי אש עה"ת ח"א)

דיני הבהנים

כפני חזקה ידוע כי המהרשד"ס ז"ל כתב העזר סי' רל"ה והש"ך ז"ל ב"ד סי' שכ"ב סק"ט סברו כי הבהנים בזמנינו הם ספק כהנים יש להתבונן אם אפשר לצרף זאת לספיקות נוספים כגון מקרה של ספק גרושה האם שייך לומר זה ספק ספיקא, האחד, שז"ל אינה גרושה, והשני, שז"ל זה גרושה לינשא לו אינו כהן.

והיותר מסתבר שאין לסמוך על ספק זה, משום שכלל מעשינו אינו נוהגים להחשיבם ככהנים גמורים, מורים להם לכתחילה לצרף ברכת כהנים, לפני עלייתם לדוכן, כיון שנהגו כן שז"ל נחשב הדבר כהוכרע הספק כעין מש"כ רעק"א בתשובה שרוב שהכרענו על פיו לענין אחר יכול להוציא ממוון וראה בזה בהפלאה סוף פ"ק דכתובות.

ספק טומאה המקובל אצל גדולי ההוראה, כי אין ליכנס לבית חולים שיטעו בו אזהרה לכהנים ואף כזה שאין בו חוששים לנפלים, לאבר מן החי, או לעצמות באברי מת שמונחים שם כדי להתלמד.

אכן, דעתו של רבינו הגדול הגרי"פ שיינברג זצוק"ל שאם אין דבר ברור נחשב הדבר לספק טומאה ברה"ר וקיי"ל שמוותר, ודעתו היתה שאפילו במקום חזקה אמרינן כן.

שני כהנים מרן הגרי"פ זצ"ל בהיותו ש"ץ קבוע הקפיד שיהיו שני כהנים בברכת כהנים ואם לא היה מתחיל בחזרה עם כל הקושי שלו לשבת ולעמוד שוב עד שיגיע כהן שני, משום שחשש למש"כ בספר חרדים והובא בב"יאו"ל שגם השומעים בכלל המוצה וחשש לדעת המו"א שברכת כהנים בשנים היא מן התורה.

כאשר היה מוצרך עשה כן ביד אחת והיה מוצרך ברכת כהנים למתברכים אצלו, אף כי בספר תורה תמימה כתב דיש לצרף בשתי ידיים כאשר עשה משה ליהושע, וככתוב בתורה 'ידיו', סבר הרב שכל זה דווקא בברכות סתם אבל בברכת כהנים כיון שאין לצרפה רק במקום מצוה משום כך היה מוצרך ביד אחת, כי אין זו צורה של ברכת כהנים.

ברח יש להתבונן אם כהן יכול לצרוח באמצע ברכת כהנים, והמדובר הוא לענין כהן זקן שהרים שני ידיו לצרכה בקושי רב כנגד כתפו, וידוע שזה מעכב בברכה, החזן שעמד מולו כלסלל בניגונים רבים וכו' והוא שעה הוריד הכהן את ידיו וכו' שפיר עבד. ברם, גם לעמוד כך זמן רב לא יכל ולכן בלי להתחשב בחזן, לפני שיפול, אמר את כל ברכת כהנים עד גמירא ועזב את הדוכן, והחזן המשיך כלסלל בקולו וכו'.

וגראה כי שפיר עבד כמו דקיימא לן שאם יש מית הכהן משלים את הברכה ויוצא מייד, אף זה השלים את ברכתו ויצא משום שיש כח היה ועשה כדון כמובן החזן היה צריך להמשיך בניגוני התפילה כאשר לא נשאר לו למי להקרות.

וע"כ יהא אסור להיכנס למרפסת הכהנים. וכמובן שאין להסתובב באזור שמצויים בו מערות, וזה דבר פשוט וברור.

[ו] מצות וקדשתו. כתב החפץ חיים בספר המצוות הקצר (מצוה ג.) מצות עשה לחלוק כבוד לכהן. שנאמר (ויקרא כא, ח): "וקדשתו", היינו לקדשו ולהכינו שיהיה ראוי ומוכן להקריב קרבנות, וגם לנהוג בו כבוד, להקדימו לכל דבר שבקדושה: לפתוח ראשון בתורה, ולברך ראשון בסעודה, וליטול מנה יפה ראשון. ומחוייבים אנו לקדשו אפילו בעל כרחו אם אינו רוצה, שנאמר: "וקדשתו", אפילו בעל כרחו. ואפילו כהן בעל מום, ושאינו ראוי לעבודה, חייבים אנו לכבדו. ונוהג בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ובנקבות: עכ"ד. ובכהן מת האם יש וקדשתו, ויהיה ענין להקדים קבורת כהן מת מצד וקדשתו או שלא שייך וקדשתו אצל מת. לכאורה היה מקום לומר שאיין חיוב להקדים הכהן, דאחרי מיתה פקע קדושתה, כדאייתא בתשו' האדרת זצ"ל אל הגאון ר' חיים ברלין זצ"ל (עי' בספר הזכרון למרן הפחד יצחק זצ"ל הוצאת מכון ירושלים דף תרנ"ט אות ג'), וז"ל: "והנה סיים מעכתר"ה הגאון שי' את מכתבו בדבר חדוד אחד ליישב הא דלא כיבד ר' אבהו את ר' זירא לברך ברהמ"ז מחמת כהונתו (ברכות מ"ג א') דהא ר"ז כהן היה? ויישב מעכתה"ר שי' דעובדא דא הוה בתר דשחט רבה לר"ז (מגילה ז' ב') ואף כי בעא רחמי על ואחיי מכ"מ כבר בטלה ממנו קדושת כהונתו". ע"כ.

[ז] מידותיהם של זרע בני אהרן. כתב החת"ס בספרו (תורת משה ויקרא פרק כא פסוק א) אמור אל הכהנים בני אהרן וגו' לנפש לא יטמא בעמיו. יש לפרש בדרך רמז דהרי מדתו של אהרן הוא אוהב שלום ורודף שלום ועי"ז מקרב את הבריות לתורה (אבות פ"א מ"ב), ואמרינן ביומא (ע"א ע"ב) דשמעי' ואבטליון אמרו לכה"ג ייתון בני עממין לשלם דעבדין עובדא דאהרן ואל ייתי בר אהרן לשלם דלא עביד עובדא דאהרן ע"ש, ועל"פ עיקר בני אהרן נקראים על שם שעושים עובדא דאהרן, ואמרינן בגמרא (סנהדרין ק"ז ע"ב) דשמאל דוחה וימין מקרבת שלא ידחו עושי רשעה לגמרי אולי יהי' לו יכולת להשיבם, אמנם אם יש לחוש שאותם אנשים רשעים יוכלו לתעתע ולהסיר לב שאר אנשים יראים, יש אז חיוב להסיר קוצים מן הכרם, ואינו ראוי משום ספק רחוק אולי יוכל להשיב יכניסו או יניח כולם בספק. וזה אפשר שאמר כאן אמור אל הכהנים בני אהרן, דהיינו שיעשו עובדא דאהרן שיהי' להם מידתו אוהב שלום ורודף שלום ומקרב את הבריות לתורה. וזה אפשר ג"כ לרמז במה שהזכיר גדולים על הקטנים, קטן היינו במידותיו הטובים. ושוב אמר שלא יטעו לסבור שאפילו במקום שיש לחוש שע"י קרוב הזה יקלקלו אחרים ג"כ יהי' אוהב שלום ומקרבו, לכך מסיים ואמרת אליהם לנפש, בשבילך נפש אחת שאפשר שתוציא משם לא יטמא בעמיו, לא יניח הוודאי שהם עמיו (שעושינן מעשה עמו), לא יניחם בספק להטמאות משום אפשרו שישב אותנו בתשובה עכ"ד. [ושמעתי מידידי רמ"ה שרצ"ל לפ"ז דלכן במצות נגעים נצטוינו שדווקא זרע אהרן יהיה רואה את הנגעים, מכיון ששורש החטא הוא מחמת חטא שבנ"א לחבירו והכהן יהא משפיע עליו במידותיו של אוהב שלום והוא הוא דווקא יראה את הנגע.]

'דיני הכהנים'

פרשת האזהרה לכהנים שלא להיטמא למת פותחת בפסוק: 'לנפש לא יטמא בעמיו' ומסתיימת בפסוק: 'לא יטמא בעל' 'בעמיו להחלו'. רש"י מסביר את הכתוב: 'בעמיו' 'בעוד שהמת בתוך עמיו' או 'בעוד שהוא' הבעל הכהן 'בתוך עמיו'. איסור טומאת הכהן למת הוא רק כאשר המת או הכהן נמצאים 'בתוך עמיו' שיש למת קוברים אחרים, 'צא מת מצווה' מת שאין לו קוברים אחרים אז חייב הכהן להיטמא לו.

זה דין מדיני הכהנים לשמור על קדושתם ולא להיטמא למת. דין נוסף מוטל על הכהנים לשמור על הקדושה של התרומה. אהרן ושבת הכהנים מצטווים: 'הנה נתתי לך את 'משמרת תרומות' לכל קדשי בני ישראל'. כ"ד מתנות הכהונה שקבלתם מחייבות אתכם בשמירה. הם נקראים 'משמרת תרומות' מפני 'שאתה צריך לשומרן בטרה'.

נתבונן מעט בעניין נשגב זה של נתינת התרומה לכהן מה היא עושה לכהן ומה היא עושה לישראל. התורה ציוותה את הכהנים לשמור על עצמם 'שלא תטמאו את התרומה בידים'. 'הקב"ה אומר להם: אתם מקבלים מתנה והיא מטילה עליכם חובות איך להתנהג איתה, 'ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומות'. זו מתנה שמחייבת שמירה.

וכל כך למה, מפני שבבסיס הציווי לעם ישראל לתת לכהונה כ"ד מתנות כהונה, עומדת הדאגה לקיומו החומרי של שבת משרתי המקדש שיתמסרו כליל לעבודתם ולא יטרדו מבעיות פרנסה. כמו שכותב ה'חינוך': 'משרשי המצווה לפי ששבת לוי בחר השי"ת בתוך אחיו לעבודתו תמיד במקדשו. על כן היה מחסוד עליהם לתת להם מחייתם דרך כבוד'.

אבל באמת יש בעניין זה של מתנות כהונה גם מטרות ויעודים נוספים. נתינת מתנות לכהנים אינה רק נתינה לכהן, היא למעשה דרך של נתינה לקב"ה בכבודו ובעצמו. הרי התורה עצמה קוראת לזה נתינה לד'. ככתוב: 'ראשית אשר יתנו לד' לך נתתים' ועוד כתוב: 'כבודי כל אשר בארצם אשר יביאו לד' לך יהי'. בעצם עם ישראל נותן את המתנות לד', מביא את המתנות לד'. ואילו הכהנים הם 'משולחן גבוה זכו'. 'הקב"ה מעביר ונותן להם את מה שקיבל. כמו שאומרת הגמ' 'קנאו השם ונתנו לכהן'.

מכאן הציווי לכהנים להתנהג עם המתנות בקדושה גם אחרי שקבלו אותם ונעשו ממון הכהן. כי במעשה הנתינה עדיין לא הסתיים העניין כי המתנות עדיין נקראות 'תרומות', כי גם כאשר תאכלו אותם זה תהיה אכילה משולחן גבוה.

המדרש אומר: 'יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית', אתה נותן לעני פרוטה, נותן לו פת לחם, החיית אותו לשעה זו. אבל העני שמקבל ממך את פת הלחם הוא נותן לך, הוא מזכה אותך במצווה. בדבר שיש לו משמעות נצחית, בעולם הזה ובעולם הבא. איך אפשר בכלל להשוות את מה שעשית אתה בנתינת הפרוטה לעני למה שהעני זיכה אותך בו.

בנתינת מתנות כהונה אנו מתקשרים לבורא עולם ולשבת משרתיו, ויותר ממה שיש כאן נתינה לכהן יש כאן הבאת ברכה אל ביתנו. הנתינה לכהן, כותב הרמב"ם היא: 'מפני שהובדל לעבוד את השם לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים'. אם ניתן לכהנים מתנות כהונה נזכה להתקשר אליהם, ללמוד ולקבל מהמעלות הגדולות שיש בהם.

הנתינה הזו שמביאה ברכה, כותב הרמב"ם, אינה רק בנתינה לשבת לוי לכהונים. וכך כותב הרמב"ם: 'ולא שבת לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני השם לשרתו ולעבודו לדעה את השם... הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה השם חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעוה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהונים ללוים הרי דוד ע"ה אומר השם מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי'.

בן תורה הפורש מהבלי העולם הזה וזוכה להבדל ולעמוד לפני השם, הקב"ה הוא 'חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים'. הקב"ה 'מספיק לו כמו שזכה לכהונים ללוים'. אותם המעלות שיש לנותן מתנות כהונה יש למי שמחזיק ותומך בבן תורה שיוכל לקיים 'שבתי בבית השם'. אשר על כן אמרו חז"ל: 'כל המביא דורון לתלמיד חכם כאילו הקריב ביכורים'. את מעלותיה של אותה התקשרות לכהן במתנות כהונה אנו יכולים לזכות גם בהתקשרות לגדולי ישראל להיות מחוברים לרבותינו גדולי התורה. באמונת חכמים ובהתאבקות בעפר רגליהם.

כיום, כשבעונותינו חרב ביהמ"ק ואין לנו לא כהן ולא נביא, נותרה לנו מצוות החזקת תורה. יש לנו את ההבטחת הקב"ה 'עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר' אתם יכולים לזכות בכל המעלות של מתנות כהונה, אתם יכולים להתקשר לקב"ה וללומדי תורתו להיות דבוקים בעץ החיים. נכיר בחשיבות הקשר והתלות הזו נעשה ונקיים אותה 'אתם הדבקים בד' א' חיים כולכם היום'.

נטילת ידי הכהנים לפני ברכת נשיאת כפיים

יציקת כהן אין העיקר שיבוא מים על ידי הכהן אלא פעולה של יציקה שהלוי מוסיף קדושה לכהן ע"י יציקתו וא"כ י"ל שעדיף שלוי אחד יעשה זאת ולא ע"י כמה אנשים. וכך כתב בס' לקט הקמח החדש ס"ק מ"ה דלעדות אשכנז המנהג שכמה לויים נוטלים לידי הכהנים ולעדות ספרד רק לוי אחד נוטל ידי הכהנים.

אם הלוי הוא שליח ציבור ואין שם לוי אחר יש לדון אם יפסיק כדי לצאת ליטול ידי הכהן, בשו"ת ענף עץ אבות סימן ט' הכריע כיון דלא מצינו דין זה בש"ס בבלי וירושלמי יש לומר שאסור לו להפסיק תפילתו, וכ"כ בשו"ת זכר יהוסף סימן ל', לאור זאת יש לדון אם הלוי הוא העשירי בביהכ"ס ואם יצא לחוץ כדי ליטול את ידי הכהנים ישארו פחות מעשרה, בס' נשיאת כפיים כהלכתה פ"ה בהערה ע"ד מביא בשם הגר"ח פ"י שייבאר צ"ל שיכול לצאת מביהכ"ס משום שהוא צורך תפילה ואין בזה חשש דמי שיוצא מביהכ"ס הוא בכלל "ועוזביה" יכלו". בשו"ת רבבות אפרים ח"ב סימן נ"ד מביא דבישיבתו של הגר"מ פיינשטיין צ"ל נהגו ליטול ידיים קודם תפילת החזרה כשהיה מנין מצומצם. לאור זאת יש לומר במקרה שהבאנו לעיל כשיש מנין מצומצם ואם הלוי יצא לא ישאר מנין האם צריך ליטול ידי כהן, יש לומר שרצוי שלפני חזרת הש"ץ יטול הלוי ידי הכהן.

לוי תלמיד חכם וכהן עם הארץ ישנה מבוכה גדולה בין הפוסקים האם צריך הלוי ליטול ידי הכהן, הבאר היטב (שם) ס"ק ח' מביא בשם כנסת הגדולה שמציין הרבה פוסקים שאסור ללוי תלמיד חכם ליטול ידי הכהן משום ביזוי התורה. בשו"ע הגר"ז (שם) סעיף י"א כתב שלא יבואו לזלזל בכבוד התורה. וכ"כ בשו"ת דרכי נועם אור"ח סימן י"ב וז"ל "כל ימי הייתי מסתפק בזה, ואמנם בחפשי בספרי הפוסקים ראיתי ארבעה תשובות מארבעה גאוני עולם וכולם פה אחד מסכימים שאין לדחות כבוד התורה מפני כך". וכן פסקו בס' חסד לאלפים (שם) סעיף ג' הגר"ח פלאג' בס' כף החיים סימן ט"ו אות ע"א והבן איש חי שנה ראשונה פרשת תצוה אות ז', וכולם מציינים שכך דעת הפרי חדש. אולם הכנה"ג מביא בשם מהריב"ל וכן הא"ר כמובא בבאר היטב (שם) אות ח' פסקו שאין ללוי למנוע עצמו מליצוק מים. וכן בס' מנחת אהרן (להגר"י פארדו) וכלל ט"ז אות ע"ה מסיק דאמנם אין בידינו לחייבו לת"ח לשרת עם הארץ. אבל אם בא לעשות מעשים לשם שמים לכבודו יתברך שתהיה הברכה כתיקונה וככתוב בזה"ק הנ"ל **ודאי תבוא עליו ברכה ואין ספק שינצל מפחד מיתה בידי שמים כי לפניו יתברך גלוי שלא עשה כן אלא לכבודו**. וכ"כ בשו"ע הרב סימן קכ"ח סעיף י"א. להלכה כתב המשנ"ב שיטול הלוי ידי כהן עם הארץ. בשו"ת ציץ אליעזר חט"ו סימן כ"ב כתב דאין למחות ביד הלוי ושלא יטול ידי הכהן. בשו"ת משנה שכיר (טיכטל) סימן ל"ב דן בארוכה בענין זה ומציע פשרה כעין מה שמובא מרבינו בעל ההפלאה צ"ל שהיה לוי ומרן רבי נתן אדלר צ"ל שהיה כהן וכשהגיע השעה לעלות לדוכן הביא השמש הכלי עם המים למקום מושבו של בעל ההפלאה וכך יצק הלוי הגדול המים ע"י הכהן הגדול, וא"כ אפשר שיעשו כך ויצא ידי דעת כולם שיהיה היכר בין כבוד תורתנו לכל העם (עי' שו"ת משפטי עוזיאל אור"ח סימן ח' שו"ת הליכות שבא ח"א סימן ב' ובשו"ת חמדת צבי ח"ב סימן י').

בשו"ת משנה הלכות חלק ה' סימן ל"ב כתב דאנו רואים שמנהג העולם ליצוק מים על ידי כהן ע"ה. וי"ל בזה ב' טעמים דבזה"ז אין לנו דין תלמיד חכם וגם כמעט אין כהן ע"ה משום דכהנים בזמנינו העולים לדוכן כולם יודעים להתפלל עכ"פ וא"כ אין שייך דין זה. ועוד סיבה מפני שלא יבואו לידי מחלוקת וגדול השלום. וכעין זה כתב בערוך השלחן (שם).

האם צריך ליטול ידי כהנים חוץ לביהכ"ס כמו שמצינו לשירות שהכהנים רחצו מן הכיור שיה חוץ לאהל מועד. וע"כ כתב בשו"ת מהר"ם בריסק ח"ב סימן ז' שאין מן הצורך לרחוץ דווקא מחוץ לבית הכנסת דאין קפידא היכן רחצין, דאין לדמות לשירות שהכהנים רחצו חוץ לאהל מועד דשם לא היה יכול להכנס ביאה ריקנית וכן שלא ליטול במקום שעובדים.

צריכים הכהנים ליטול ידיהם לפני עלייתם לדוכן לשאת כפיהם ולברך את ישראל בברכת כהנים שנאמר "שאו ידיכם קודש וברכו את ה'" דהיינו כפי פירוש הלבוש כשתשאו ידיכם קדשו ידיכם תחילה והיינו נטילה, ולאחר מכן וברכו את ברכת ה' והיא ברכת כהנים. המקור לכך הוא מדברי הגמ' סוטה ל"ט ע"א "אמר ריב"ל כל כהן שלא נטל ידיו לא ישא את כפיו", ונפסק בשו"ע סימן קכ"ח סעיף ו'. המנהג הוא שהלוי יוצק מים על ידי הכהנים, המקור לזה הוא בב"י בסימן קכ"ח המביא מדברי הזה"ק פרשת נשא דף קמ"ו דכהן הרוצה לפרוס את ידיו צריך להוסיף קדושה על קדושתו, וצריך לקדש ידיו ע"י קדוש, והלוי נקרא קדוש ולכן הוא צריך ליטול ידיו של הכהן שנאמר "וקדשת את הלויים" (במדבר ח') הרי שהם קדושים. וידוע מה שכתב בעל החינוך מצוה ת"ח "ידוע כי שבט לוי מבחר השבטים ונכון לעבודת בית ה' ואין לו חלק עם ישראל בנחלת שדות וכרמים וכו'". [עי' בחינוך מצוה שמ"ב וברמב"ם סוף הלכות שמיטה ויובל]. ואין נטילת הלויים מעכבת כלל וכפי שהוכיח הפר"ח (שם) מדין עיר שכולה כהנים כולם עולים לדוכן אעפ"י שאין שם לוי.

בעל ערוך השלחן בסימן קכ"ח כתב דמה שהלויים יוצקים על ידי הכהנים הוא **לזכרון בית מקדשנו**, שאז היו הלויים משמשים בשמירת המקדש תחת ממשלת הכהנים לכן משמשים גם עתה לכהנים. לפי"ז יוצא בנטילת הכהנים ע"י הלויים הוא שירות ושימוש שהלויים עושים לכהנים. מובא בס' פענח רזא פרשת קרח מצייין דברי הספרי עה"פ (במדבר י"ח כ"ג) "ועבד הלוי וגו' חקת עולם לדורותיכם", שינהג הדבר לדורות כלומר שלוי ישרת את הכהן. בשו"ת שבט הלוי ח"ח סימן מ"ז אות ג' כתב שהלויים נוטלים ידי הכהנים אף שע"ז יתבטלו מעניית אמנים על ברכות שמונה עשרה היות ומנהג ישראל בכל תפוצות ישראל להוסיף קדושה לכהנים ע"י הלויים [כמובא בזה"ק הנ"ל], **ואין לחשוש אם ע"ז יתבטל מאונס מצוה בעניית אמנים**.

הב"ח והמג"א (שם) מביא בשם מהרי"ל דבמקום שאין לויים בכור יוצק המים על ידי הכהנים, דהיות והבכור שהוא פטר רחם הוא קדוש ונכנס תחת הלוי, ומש"כ כתב המג"א שדווקא בכור לאם כן הוא, אבל אם הוא רק בכור לאביו לא מצינו בו קדושה, וכ"כ המשנ"ב (שם) ס"ק כ"ב, ואם אין שם גם בכורים עדיף יותר שיטלו הכהנים בעצמם מים על ידיהם מאשר שיטילו ישראל מים על ידיהם, וכ"כ הב"ח בשם מחזור ישן בשם המהר"י מולין ובמשנ"ב (שם) ס"ק כ"ב (עי' בס' מועדים וזמנים ח"ז סימן קס"ט). אולם בס' משא חיים להגר"ח פלאג' צ"ל כתב דכשאין גם בכור שמש ביהכ"ס קודם לכל אדם דהוא ג"כ עוסק בקדושה, ועוד כתבו האחרונים דכמו"כ לא יטול כהן לכהן דרך משמע בזה"ק פרשת נשא שאין ראוי שישמש כהן לכהן כמותו. וכך משמע בכף החיים (שם) אות מ'. לוי קטן לא יצוק לבדו על ידי הכהן אלא יסייע ללוי גדול. וכ"כ בס' כתר כהונה סימן י' סעיף ד'.

בשו"ת שבט הקהתי ח"ב סימן נ"ז כתב בשם מרן הגרי"ש אלישיב צ"ל דעדיף שלא יטלו ידי הכהנים כמה לויים ביחד ועדיף שכל לוי יצוק בעצמו ע"י הכהן. והטעם לכך דשנים שעושים הוי שלא כדרך ועדיף שלוי אחד יטול לבדו, אולם בשו"ת הנ"ל מצייין דברי רש"י בשבת צ"ב דאם אחד יכול לעשות ושניים עושים נקרא שלא כדרך משא"כ לזכות במצוה נחשב כדרך. בס' תורת הלויים ח"א די"ד כתב דבאמת אין מצוה ביציקה אלא ענין בלבד והיא למה זה דומה לזה מה שמובא בגמ' חולין צ' ע"ב ובמשניות שקלים פ"ח משנה ה', שהפרכת היו מטבילין אותה שלש מאות כהנים ואף שהיה מספיק בכהנים מועטים עכ"ז רצו כולם לזכות ולהשתתף בזה הענין ה"ה כנ"ד. אולם אם שוה מספר הכהנים למספר הלויים ויוכלו לצאת שכל לוי יטול ידי כהן עדיף, ולכאורה יש להעיר על דבריו דאין הנידון של יציקת לוי לכהן להטבלת הפרוכת, דבהטבלת הפרוכת יש ענין שיהיה הפרוכת טבול במים ואז יכולים להשתתף הרבה בהטבלה, אבל לגבי

הנושאים הבאים

בהר- אבק ריבית, את כספך לא תתן לו
בנשך (כה לז)

בחוקותי- קניני עכו"ם, וכי תמכרו
ממכר לעמיתך (כה יד).

מכון ירושלים

אוצר מפרשי התורה

אוצר כל הפירושים והביאורים על התורה
בעריכה תמציתית וייחודית
להשיג בהנאות הספרים

מוסד קדוש קול

אשת חיל

מדרשים, נכתר,
ראשונים, אחרונים, חסידות